

Fezî Demir

ŞİMDİ ŞAKANIN SIRASI GELMEDİ Mİ? ALAYINA ALAY!

Şimdi şakanın sırası değil dediler bize hep. Alayımıza da kızdılar!

Alayın çift anlamlılığı da alay ve alayı yakınlaştırır ve karşınıza böyle umarım eğlenceli bir sözcük alayı çıkartabilir! Valla bu ünlem işareti doğru, yine şaka yaptım sözcüklerle.

Biz kendimizi daha çok bir şakanın mağduru olarak görürüz çoğucası. Tarihin, tanrının, düzenin iktidarın şakası ile aşağılanmış ve dalga geçilmiş gibi hissetmiyorsunuz siz de kendinizi?

Evet haklısınız Türkiye bu haliyle bir şaka olmalı...

Şakanın da iki unsuru var bilindiği gibi; şaka yapan ve şaka yapılan. Güçlülerin, muktedirlerin herkese her şeyle şaka yapabilme imkânı vardır ve yaparlar, bunu biz sadece sağolası açık kalan mikrofonlar sayesinde arasına fark edebiliriz bazen.

Mağdurların ve madunların muktedirlerle ve muktedirlerin egemen düzeniyle alay etmelerine ve hâşâ şaka yapmalarına hukuksal olarak da müsaade edilmez.

Bize ise kendimizi önemsememizi ve adamdan sayılmamıza da yardımcı olan, aşağıdakilerle alay ve aşağıdakilerle dalga geçebilme imkânı tanınmış ve hatta bu öğretilmiştir.

Çok şükür onları gördükçe kendi kıt aklımıza imanımızı tazeleyen zavallı medya maymunlarıyla eğlenmekten çok keyif alırız. Onlara yapılan şakalardan ve muhatap oldukları aşağılayıcı iğnelemelerden haz duyarız.

Bizden aşağı alan neyse onlara şaka yapma ve onlara yapılan şakalara gülme hakkını kendimizde görürüz:

Örneğin efendim *bir kekeme fırında bana şurdan bi si.. si.. si.. si.. sittiret bi poğaçaya ver demiş vuhaaaa ha ha.*

Bedensel ve zihinsel engellilerle ilgili güldüğümüz tonla şaka vardır bilirsiniz. Zavallı şişmanlara zayıflara yönelik nice acımasız şakalarımız ve alaylarımız mevcuttur.

Erkeklerin de kendilerinden bi tık aşağıda gördüğü kadınlarla ilgili de tonla şakaları ortalarında uçmaktadır.

Şaka yapmak kolay da belki şakalara muhatap olmak kolay değildir:

Mizahtan, ironiden, alaydan, fıkradan, espriden ayrı bir kategori olarak şakanın temel özelliklerini barındıran bir örnek bu; açmak gerekir. Şaka, iki yanlı bir konumlama oyunudur - şaka yapan, bir meydan yaratır, şaka yapılanın çağrıldığı, onun rızası alınmadan

maruz bırakıldığı bir meydandır bu.

Dolayısıyla bir "iktidarlanma" söz konusudur - şaka yapan, mevcut ya da gelecekteki izleyiciler nezdinde, şaka yapılanı karşı bir iktidar konumuna sahip olduğu iddiasını, bu meydanla birlikte öne sürer. Şaka yapılanın önünde üç seçenek vardır: ya şaka kurgusunu reddedecek ve oyunu ciddiyetle bozarak "şaka kaldırmazlar" kategorisine girmeyi göze alacaktır - bu tutum, iktidar meydanını geçersiz saymaya yönelik bir stratejiyse de, sonuç her zaman umulduğu gibi olmayabilir; ya şaka kurgusunu kabul edecek ama elinden, kendisine gülenlerle birlikte kendisine gülmekten başka birşey gelmeyecektir, böylece de (iyi ihtimalle sevimli bir) salak yerine konmayı göze alacaktır - bu tutum, şaka yapanın iktidarını kabullenmek anlamına gelir elbette; ya da zekice bir manevrayla masayı çevirecek, şaka yapanın meydan okumasına karşılık verecek, bu kez onu bir şakayla karşı karşıya bırakarak iktidara ortak olduğunu gösterecektir. Kimi zaman yalnızca zekâ bağlamında bir kapışmadır bu; daha soyut ve sosyal güçlülük iddialarına tercüman olduğu da olur ama.¹

Aslında şaka ve alay doğru kullanılırsa ve aşağıdakilerden çok yukarıdakilere yöneltirse, Gezi Direnişi'nde olduğu gibi.

Alay ve şaka bizi dünyadan ve bizden kurtarabilir bile!

Fransız sosyolog, entelektüel ve felsefeci Lefebvre'in şu alaylı sözleri ne güzel:

Alaycı söylemin, alaycılıktan uzak söylemden daha derin olduğunu, yani daha gerçek olduğunu bil. Marx'ın şu küçük öğüdünü unutma: En belirgin 'kategorileri' ve en sağlam kavramları alaycılıkla tatlandır.

...Sürekli kaygı duyma, enayi olmaktan çok fazla kaygı duyma. Her zaman enayi olacaksın, bu sadece güvensizliğin ve duyguların nedeniyle olacak. Çünkü duygu taşımamak, hiçbir seçim yapmamak ve hareket etmemek söz konusu olamaz, öyle değil mi? Ve en derin ve en yüksek alaycılık işte burada başlar.²

Alay ve şaka egemenlere ve egemen olduğunu sandığımız kendimize yöneldiğinde daha devrimcidir ve özgürleştiricidir. Örneğin şöyle mesela misal olarak;

İnsan öncelikle "-nin/nın kızı veya oğludur". Bu onun tarihsel bir varlık olduğunu gösterir. O -e/ye/den doğmuş olan biridir. Bu -den olma kişilik binasının temel kazısı veya kazığıdır. "Yav bu yine ne diyo" demeyin. Diyorum ki biz hepimiz onun bunun çocuğuyuz.

İbne ile dalga geçme hakkı sadece ibneye aittir. Size ne.

¹ Şakanın Sırası Değil, Cogito, Üç aylık düşünce dergisi, Sayı: 26 Bahar, 2001, s.5.

² Henri Lefebvre, "Alaycılık, Doğurtma Yöntemi ve Tarih Üzerine", Şakanın Sırası Değil, Cogito, Üç aylık düşünce dergisi, Sayı: 26 Bahar, 2001, s.144-147.

GÜL AÇAR BÜLBÜL ÖTER YAZ GEÇER

Dışarıda haylaz bir güz günü var. Yazdan aşırıldığı güneşi serpeliyor üzerimize.

Bahçede ayva ağacı dallarını yere eğmiş. Sararmakta olan ayvalarını gösteriyor kibirle. Nar ağacı ise sanki nispet yapıyor ayvaya, hızla kızartmakta meyvelerini. Asmalar boyamış yapraklarını güzün renklerine. Hüzün ekmekte gönüllerimize.

Uzaklarda toplaşan bulutlar henüz ermedi yağmur ıslaklığına. Samos'un Siluetiyle aramızda deniz çapkın çapkın göz kırıyor. Bir yerlerden pat patları geliyor pancar motorlu takaların.

Kıyıda bir balık olta tutuyor. Çılgık çılgıya geçiyor bir martı sürüsü. İzboyu yırtılıyor denizin yüzeyi. -Artık çok uzaklarda kalan çocukluğumun kentini anımsatıyor, bir de ilk gençliğimin gözükara delikanlı günlerini-

Sarı yaprakları kovalayan rüzgâr beklenen yağmurları getirmiyor. Toprak makineleri değil, su damlacıklarını özler oldu uzun süredir. "Beyaz ayran, yeşil otta gizlidir. Sarı inek aradaki bahane." diye bir söz duymuştum. Susuzluktan kavruyan topraklar yeşil otları gizlediler. Sarı inek ne yapsın?

Göz gözü görmeyen geceler de yok artık. Yıldızların altındaki sevişmeler de yok bu yüzden. Yeryüzünün sahte aydınlığında gizlendiler. Ne Göksu'da kayık sefaları ne yıldızların altında yar ile söyleşenler ne de Heybeli'de mehtaba çıkanlar kaldı. Paranın dünyasında sevişmeler bile sahte artık. Dostluklar ise bilinmeyen gezegenlere gittiler beyaz atlarıyla.

Kız kulesine meyve sepetleriyle gitmiyor yılanlar. Kredi kartlarıyla, borsa senetleriyle, peşin fiyatına taksit deyip peşinde indirim yalanlarıyla geliyorlar sokmaya. Off, kaçmak ne kadar zor.

İzmir'de, Kordonboyu'nda Rüzgârgülü bisikletiyle şiir uçuran Ramiz de yok artık. Kim avutacak hüznü dolu kıyıları.

Sinop'ta, Kale yazısı'nda karamsar bir hüznü çiseliyordur şimdi, berber İsmail'in ardından. - Çilingir sofraları öksüzdür akşamları.-

Demirci Kazım'ın Erfelek'teki dükkânında demir dövdüğü zamanlarda kaldı şakalar.

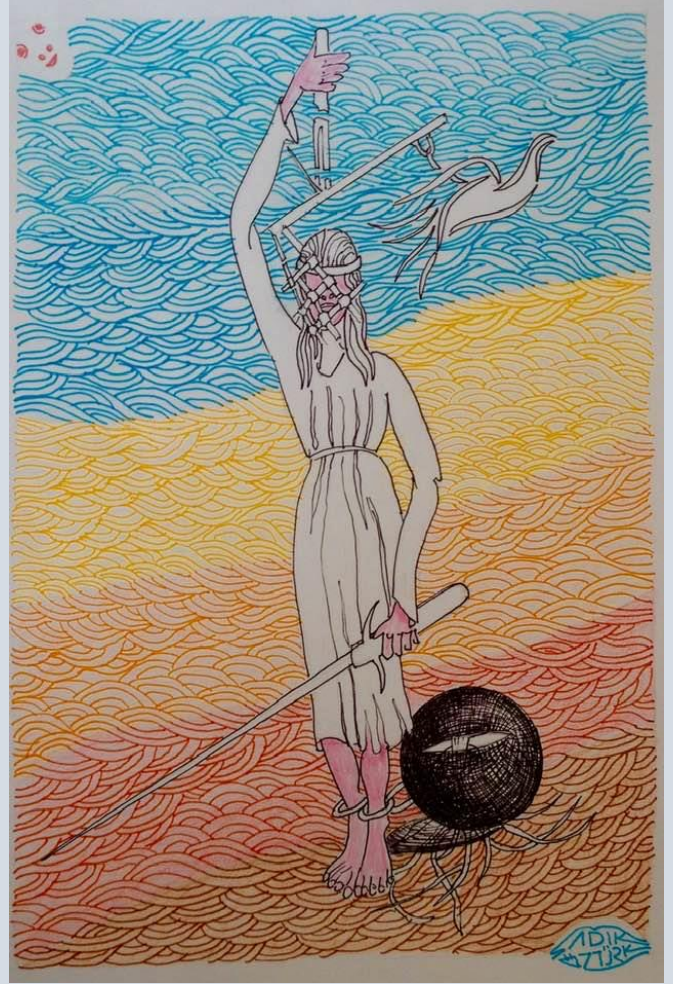
Ne olurdu, anılarımıza binip gidebilseydik yitirdiğimiz dostlara.

Kaynanadili kaktüsler gibi toz yeşiline bile razıyım. Türbe yeşili dolu kafalardan mı gelecek umut. Ummayın, umsuluk olursunuz.

Güneşi tana dikmiş şafağı yasaklayanlar. Oysa şafak yine söker ve aydınlatır yeryüzünü de vicdanları zifiri karanlık olanları ne etsek. -Gönlü kara olanın ak sevdası olur mu? -

Fındık, kabuğuna sığar; kale kapısından sığmazmış. Ya kabuğunu çatlatıp çimlenen bademe ne diyeceksiniz? -Sizin içinizde de gizil güçler kalmış mıdır umutlar için? -

Biliyorum. Yine de güz gülleri ve sardunyalar açıyor bir yerlerde...

TUZ KOKUSU

Tuz koktu
Dünden bugüne değil
Uzun süredir koktu
Kurtlandı

Balık tuzlayamayız bundan böyle
Turşu da kuramayız
Zeytin de

Tuz koktu
Tuz

ATATÜRK BENİ NASIL KURTARDI

12 Eylül faşizmi sonrası, İzmir- Torbalı'dan, Bergama - Paşaköy ilkokuluna sürüldüm. İki dershaneli, toplam, 19 öğrencisi olan bir okul. Tek olduğum için aynı zamanda müdür yetkiliyim. İki dershane arasında, kapısında 'MÜDÜR' yazan ufacık bir oda var. Bir masa, bir koltuk, desimal dosya sisteminin olduğu bir dolap var. Üç gün nasıl olduysa; hiç dikkatimi çekmemiş. Dördüncü gün ayırımına vardım. Odanın bir köşesinde, benim boyumda bir ATATÜRK heykeli var. O kadar şaşırdım ki; inanmadım. "Benim bildiğim, Atatürk heykeli, okulun bahçesinde olur, hangi üstün zekalı buraya koymuş" diye söylendim. Üstelik toz içinde. Islak bir bez aldım, Şunun bir tozunu alayım dedim. Dokunur dokunmaz heykel sallandı. Meğer, heykel plastikten yapılmış, içi de boş. İyice tozunu aldım, heykel yerinde kaldı.

Üç gün sonra iki öğretmen daha atandı okula, iki gün sonra, üç öğretmen daha. Olduk mu altı öğretmen. (Bergama TÖB-DER yöneticileri.) İki dershane, 19 öğrenci, 6 öğretmen. Bir de üç yaşındaki oğlum lojmandan firar edip, düşe kalka sınıfa geliyor, oldu yirmi öğrenci. Bergama'dan gelen arkadaşlar, sabah gelip, akşam dönüyorlar. Ben köyde kalıcıyım. Arkadaşlarla görev bölümü yaptık. Ben zaten yöneticiyim. Haftada iki öğretmen gelecek. Herhangi bir denetimde, tarafımdan bir günlük izinli sayılacaklar. Tümünün tarihsiz izin dilekçeleri çekmece.

Her gün köyler basılıyor. Özellikle öğretmenler üzerinde büyük baskı var. Okullar, lojmanlar basılıyor, Yastık, yorgan, lojmanın ve okulun çatıları bile didik didik aranıyor. Bende iki bin civarında kitap var. O dönem, kitap çok tehlikeli madde sayılıyor. Bu kadar kitap (tümü sol içerikli) bende yakalanırsa, çıramın sönmesi demektir. Herkes korkudan cayır cayır elindeki kitapları yakıyor." Ben nasıl kitap yakarım" diyorum. Sonunda çözümü buldum. Lojmanın bahçesine bir kuyu kazdık. Kuyunun kenarlarına ve altına kerestelerle besleyerek, duvarla kereste arasına saman doldurduk. Kitaplardan iki yüz kadarını ayırdım. Bu kitaplara kesinlikle kıyamazdım. Toprak altında çürüme tehlikesi vardı. Hiç olmazsa bunlar hayatta kalmalıydı. Kitapları bavullara ve gübre naylonlarına doldurarak kuyuya gömdük. Üstüne de soğan diktim. Arkadaşlar merak ediyorlar." Yahu; kitapları gömdük ama, en tehlikeli olanlar kaldı. Bunların biri dahi yakalanırsa, kesin Filistin askısında" diyorlar.

İş bitti. Geriye kalan iki yüz kadar kitabı alarak müdür odasına yöneldik. Arkadaşlar şaşkın. "Bu kitaplar, hem de okulun müdür odası" Diye isyan ediyorlar. Atatürk'ün plastikten büstünü kucağıma aldığımda, tümünde şafak söktü. Kahkaha atmaya başladılar. Kitapları üst üste koyup, plastik heykeli yerine oturttuk. Arkadaşın birinin suratı sapsarı. "Cengiz, ne oldu sana böyle, Suratın sapsarı" diye soruyorum. "Bunlar burada yakalanırsa, bizim de çıramız yanar müdür bey, gel bunları da gömelim" diyor. Ben başlıyorum nutuk çekmeye: "Oğlum, Atatürk dağ gibidir. Dağlar kimseyi ele vermez. Artı; Atatürk, kitapseverdir, yazardır. Keno paşa ile kıyaslanmaz. Kötü bir iş yapsaydık, gözleri çakmaklanırdı. Ele verirdi. Ben onu kitapla buluşturdum. Ele vermesi mümkün değil. Sonra, aramaya geleceklerin içinde, heykelin içinin boş olduğunu, içine kitap doldurulduğunu anlayacak insan bulunmaz. Sonra bunlar, "Atatürk'ten korkar, yaklaşılamazlar" diyerek, eylemi sonlandırıyorum.

Aradan bir ay kadar zaman geçti. Bütün köy okulları basıldı. Çok arkadaşımız iki kitap yüzünden Filistin askısında kasap çengelinden geçirildi. Bana uğrayan yok.

Nedenini biliyorum. Tüm köy muhtarları her hafta Jandarma komutanına rapor veriyor. Hangi öğretmen nereye gidiyor? Hangi öğretmenin evine kimler geliyor. Vs Vs soruların yanıtları. Bizim muhtarın haftalık raporunu ben dolduruyorum. Bir gün muhtar bana geldi. "Hocam, dikkatli ol. Yüzbaşı beni çok sıkıştırdı. Senin için; Nasıl böyle rapor yazarsın? O teröristin teki. Torbalı- TÖB-DER şube başkanı yapmış. Buraya sürgün gelmiş dedi, Ayağımı denk al hocam".

Aradan yirmi gün geçti. Bir cumartesi günü lojmanın kapısı çalındı. Kapıyı açtığımda, okulun bahçesinde üç askeri cemse, otuz kadar jandarma. Köy muhtarı ve azalar. Omuzunda çok yıldız olan birisi askerlere döndü. "Okulu sarın, beş kişi lojmana." Komutana; "eşimi ve çocuğumu dışarı alayım" dedim. Kabul etti. Eşimi, oğlumu komşuya gönderdim. Beş jandarma lojmanda arama yapıyor. Okulu açtırdılar. Kupkuru iki dershane, Yirmi kadar jandarma. On kadar jandarma okulun çatısına çıktı. İndiler, "Bir şey komutanım." Dolaptaki desimal dosyalara sayfa sayfa bakıyorlar. Yok bir şey. Aramalar bittikten sonra, Komutan; "bir daha geleceğim" diyerek okulu terk etti. Müdür odasına girdiğimde; Atatürk gülümsedi. Ona teşekkür ettim.

“Ölmeliyim” diye düşündü titreyen eli bardağa uzanırken. ”Artık ölmeliyim. Gövde kendini taşırken zorlanınca, yaşam da zorlaşıyor. Yalnızlık cabası.”

Yalnız değildi oysa. Kaç evde onun için ayrılmış bir oda olsa da, kendi evinde olmayı isterdi. Çocukları da O’nu kırmayıp, her gün birkaç kez uğrayarak eksikliklerini giderir, Onunla zaman geçirirlerdi. Ama O yine de yalnızlıktan hep yakıncıydı. Eşini kaybettiğinden beri...

Bardağı yerine koyarken, gözü yanı başındaki cümbüşe kaydı. Öylece duruyordu kaç gündür. Niyetlendi, sonra vazgeçti. Oysa ne kadar güzel çalıp söylerdi Yenice Yollarını. İçten... Yaşayarak... Gözü cümbüşte, daldı gitti... “Allah belasını versin yaşlılığın.” diye diklendi birden. Zorlanarak sırtını döndü, nevesimi başına çekip gözlerini kapadı.

Zaman ne de hızlı geçiyor. Oysa dün gibi Hasanoğlan’daki ilk günü. Nasıl unuttur karnının ilk kez sıcak bir yemekle doyduğu yeri. Nasıl unuttur ilk kez bir yamasız elbise giydiğini, kunduralarını... Nasıl unuttur mandolini ilk kez gördüğündeki şaşkınlığını. Dülgerliğini... Ve belki de ilk kez orada hissettiği yuva sıcaklığını... Nasıl unuttur...

“Yetmiş beş yıl geçmiş.” diye düşündü kendisini geçmişten kurtarmak için. Gözlerini araladı, nevesimden sızan ışıktan havanın kararmakta olduğunu fark etti. “Çocuklardan birisi gelir şimdi.” diyerek doğrulmak istedi, zorlandı, vazgeçti... Nevesimi biraz daha çekip kapadı gözlerini.

Geçmiş bırakmıyordu peşini. Hem hoşlanıyordu da o günleri düşünmekten. Derin bir iç çekti, kışın bütün yolları kapanan o orman köyünde buldu kendini... Küçük bir köyün, hepı topu sekiz öğrencili okulunda... İlk maasının yarısını okula harcadığı geldi aklına. Seher’in yüzündeki mahcup gülümseme belleğinde çakılı duruyordu zaten. Köyün en yoksul ailesinin, bal gözlü kızını donatmıştı ilk hafta sonu izninde. Fazlaya kaçtığını fark edince, diğerlerine de bir şeyler alıp dengelemeye çalışmıştı. Acı bir gülümseme yayıldı yüzüne. Güzel günlerdi. Çok güzel günlerdi... Bir ferahlık çöktü içine. Nevesimi yüzünden sıyırıp zorlanarak döndü. Pencereye uzandı gözü. Hava kararmıştı.

Kaç aydır dışarı çıkmamıştı. İlaçları, suyu, kitapları hemen yanı başındaydı. Çoğu kez bir göz atar sehpanın üzerine, sonra vazgeçerdi. Güçsüzlükten mi, üşenmekten mi kendisi de ayırt edemezdi. “Yaşlılıktan” derdi yaşadıklarına. Kaç gündür geçmişe çok takılıyordu. Geçmişte yaşadıklarından seçtiklerini yeniden yaşıyor, haz duyuyor, huzur buluyordu. Bazılarını yeniden yorumluyor, ona göre yeniden yaşıyor, daha da rahatlıyordu. Sonra acı bir gülümseme ile gerçeğe dönüyordu.

Aklından geçenler, yüzündeki acı gülümsemeye bulaşmış, zamanın acımasızlığına umarsız bir sitemdi aslında.

Kilitte dönen anahtarın sesine kulak kabarttı. Yekindi, kımıldayamadı. Bir daha denedi olmadı. Oğlu gülümseyerek içeri girmişti ki, kolu yanına kayıverdi. Sonra koyu bir karanlık, ardından derin bir sessizlik ve ağır bir bilinmezlik. Kim bilir, belki de sonsuz bir huzur...

Demir Dedeoğlu

BİREY VE KİŞİLİK/ EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Çok zaman birbirine karıştırdığımız, bazen de aynı kullandığımız iki terim, “birey” ve “kişilik”, “eğitim” ve “öğretim”.

Okulların açılması ya da uzaktan eğitim (öğretim) gibi tartışmaların olduğu bu covid-19 döneminde, bu terimler daha kullanılır ve yorumlanır hale geldi.

Bu terimler birbiriyle çok bağlantılı olmasına karşın, ayrı ayrıdır.

Birey ve kişilik

Kişilik ve birey bir birlik oluşturur ama özde değildir.

Birey, biyolojik olarak fiziksel üstünlüğü veya eksikliği ve ruhsal özellikleriyle belirlenir.

Toplumsal gelişmenin hem öznesi hem de ürünü olan kişilik, toplumsal bir nitelik taşır. Yani kişilik, bireyin toplumdan edindiği özel bir niteliklidir.

Kapitalist yaklaşıma göre; temel ihtiyaçlarını toplumla çatışma haline düşmeden karşılayabilen insanların psikolojik bakımdan sağlıklı kimseler olduğu söylenebilir. Önceden konulmuş kurallara uyum itaat.

Marksist anlayışa göre; birey nesnel etkisi ile çevresini değiştirir, buna bağlı olarak kendisini de değiştirir ve kişiliğini geliştirir.

Bireyin toplum içinde uyumlu edilgen bir yapıda değil, değişen ve değiştiren bir yapıda olması istenir.

Sovyet sosyal bilimci A.V. Petrovski; “Doğuştan getirdiği ve sonradan kazandığı özellikleriyle, bu niteliklerin taşıyıcısı olan varlık, her ne kadar baştan aşağı duygusal ve bedensel bir birey ise de kişilik duyguları üstün bir niteliklidir.” (1) belirlemesini yaptı.

Birey, topluluk içinde tekil bir varlıktır. Kişilik ise, bireyin bütünüyle topluma katılımı olarak bireyi niteler.

Bireyin kişiliği, bulunduğu toplumun diğer kişilerinin içinde devam etmektedir. Bireyin ölümü ile kişilik bütünüyle yok olmaz. Bunu Rus yazarı A. S. Ruşkin, şöyle ifade ediyor.

“Tümden ölecek değilim...

Taşıdığım onur sürecek

Şanlı ateşi şiirin

Parladığı sürece tek bir meşale” (2)

Kişiliğin taşıyıcı olan birey ölür, ama bir süre başkalarında kişileşmiş olarak sürer. “O öldü ama içimizde yaşıyor” sözü bunun ifadesidir.

Kişiliğin gelişmesi ancak, bireyin bir toplum içinde etkin yeri ile sağlanır.

Eğitim ve öğretim;

Çocukluk döneminde birey, toplumsal ilişkilerin biçimlenmiş olduğu bir sisteme hazır olarak girer.

Çocuğun, bu ortama uyumu ya da değiştirmesi eğitimin niteliğine bağlıdır.

Çocuğun kişiliğinin biçimlenmesindeki karmaşık süreçte, okulun yaşamsal önemi vardır.

Okul dönemindeki çocukların kişiliklerinin biçimlenmesi ve gelişmesi ancak okul topluluğu içindeki etkinliği ile gerçekleşir.

Eğitim, bir taraftan bireyi yaşama hazırlarken, diğer taraftan da gelişimini sağlar. Kişiliğini biçimlendirir.

Öğretimde ise belli bir program dahilinde bilgi aktarma işlemidir. Bu bilginin yaşamda kullanılması ancak eğitimle olur. Yoksa bilgi sadece sorulara cevap olmaktan ileriye gitmez. Başka bir deyişle, öğrenme, çocukların ortaklaşa etkinliklerle, yeteneklerini geliştirmeyi amaçladığında eğitim niteliği taşır. Bu nedenle öğrencinin edilgen olduğu uzaktan öğretim EBA gibi uygulamalar eğitim niteliği taşımaz.

Bireysel ders, ortak etkinlik kadar verimli ve üretici değildir.

Sovyet pedagoğ Kruspkaya şöyle diyor, “Biz çocuklarımızın tam olarak gelişmesi, fiziksel ve ruhsal yönden insan olarak yetişmesine, bireyci değil ortaklaşmacı olmalarına çalışıyoruz. Çocukların kişiliğinin ancak topluluk içinde tam ve kapsamlı olarak gelişeceğine inanıyoruz.”

Öğrenci, okul ortamında etkinliklerle kendisini değiştirirken, çevresini de değiştirir. Kişiliğini geliştirir.

Birey-öğrenci- toplumsal çevrenin, bulunduğu grubun dışında, yani ait olduğu toplumun dışında değerlendirilemez.

“Ben” ile “onlar” biçimindeki yaklaşım, ortak etkinliklerle “biz” e dönüşür. Bu yaklaşımla topluluklar topluma evrilir.

Bir an önce yüz yüze eğitime geçilmesi, toplumu geleceği için çok vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

1- Topluluk ve birey 2. Cilt s.103 A.V. Petrovski

2- A. L. Puşkin/ “Elle yapılmış bir anıtı dikiyorum...” /Topluluk ve birey 2. Cilt s.113 A.V. Petrovski

KIRTASIYECİLİĞİ ÖNLEME KURULU

Özelleştirilen kurumlarda ihtiyaç dışı kalarak bizim daireye tayin edilen müdürlerden biri de Kerametdin Bey'di. Kerametdin Bey altmış yaşındaydı ama kırışksız yüzü, tek tük ak düşmüş saçları ve tombul yanaklarıyla hiç de yaşını göstermiyordu.

Ben, bizim dairenin ödemeler servisinde çalıştığım için onun aylık bordrosunu gördüm; o, geldiği dairede beş bin lira alıyordu. Yasa gereği bizim dairede aynı unvana sahip bir memurun aylığı ile eşitleninceye kadar – ki bir insan bir ömür boyu bu eşitliği göremezdi, çünkü bizim dairede bir şube müdürünün aylığı bin yedi yüz liraydı – geldiği dairedeki aylığını almaya devam edecekti.

Yıllar yılı bizim memurluk diye bildiğimiz alışkanlıklarımız Kerametdin Bey'e yabancıydı. Ona göre bir Allah'ın kulu bir devlet dairesine kapağı attı mı her bir şeyi hak ederdi. Memurlara yaptıkları iş sorulmamalıydı, zaten devlet onların varlığı sayesinde ayakta dururdu. Hele hele müdürler, daire başkanları, genel müdürler, müsteşarlar hepten dokunulmaz olmalıydılar. Memurlar bu makamlara rahat ettirilmek, ödüllendirilmek için getirilirlerdi. Bir memur, dolgun maaşlı kurumlara kapağı atmak için politikacılarla, onların yakınlarıyla içli dışlı olmanın yollarını aramalıydı. Kerametdin Bey için devlet, etrafına para saçan mirasyedi bir hovardadan başka bir şey değildi.

Otuz beş yıllık memurluk yaşamı lojmanlar, lokaller, eğitim (?) tesisleri ve tatil köyleri arasında geçmiş olan Kerametdin Bey, bizim kupkuru, izbe dairemize gelince sudan çıkmış balığa döndü. Günlerce daireye uğramadı. Zaten kimse onun ayakaltında dolaşmasını istemediğinden ona karışan ne zaman gidip ne zaman geldiğini soran da olmazdı. Necatibey Caddesi'ndeki binada bir oda verdiler ona. Arada bir odasına geldiği günlerde gazete okur, konuklarıyla sohbet edip çay, kahve içer; öğle namazını kılar kılmaz da evine ya da politikacı tanıdıklarıyla buluşmak üzere Meclis'e giderdi.

Kerametdin Bey'in geldiği dairenin adı "Kırtasiyeciliği Önleme Kurulu" idi. Yani kısa adıyla KÖK... Benim bildiklerime, Kerametdin Bey'in bana anlattıklarına göre işte KÖK'ün hikayesi:

Balgat Kavşağı'ndan Konya yönüne dönerseniz, üç yüz metre ileride, solda üç devasa bina görürsünüz. Yan yana, bulutlara kadar uzanan bu üç bina eskiden KÖK'e aitti.

KÖK kurulmadan önce Kerametdin Bey Şap Enstitüsünde memurdu. Enstitü'nün Harun Bey adında (soyadı Çökelek miydi, Çöker miydi, öyle bir şey) gayet iş bilir, uyanık bir müdürü vardı. Kendisi

veteriner olup aynı zamanda Bakanın yeğenydi.

Müdür, Kerametdin Bey'i çok sever, çalışmalarını takdir ederdi. Yedikleri, içtikleri ayrı gitmezdi. İkisi birlikte, özellikle çift tırnaklı hayvanların nesillerinin devamı için faydalı çalışmalarda bulunmuşlardı.

Bir gün Harun Bey Kerametdin Bey'i makamına çağırdı. İçi içine sığmıyordu Enstitü Müdürünün. Dediğine göre KÖK, yani Kırtasiyeciliği Önleme Kurulu nihayet kurulmuştu. İktidara gelen parti en büyük vaadini gerçekleştirmek üzereydi. Böylece vatandaş, kendisini canından bezdiren kırtasiyecilikten, tomar tomar kâğıt taşımaktan, bıkkınlık verici gidip gelmelerden kurtulacaktı. Harun Bey'in mutluluğu bundan kaynaklanmıyordu elbet. Onu sevindiren, hükümetin halka verdiği sözü değil, ona verdiği sözü yerine getirmesiydi. Harun Bey'i KÖK'ün başına getirerek ona verdikleri sözü tutmuşlardı. Harun Bey Kerametdin Bey'i de yanında KÖK'e götürmek istiyordu. Daire başkanı olarak onunla birlikte çalışmasını önerdi. Kabul etti Kerametdin Bey.

O, üç hafta sonra KÖK'te Lüzumsuz Kağıtlar Daire Başkanıydı. Kurul da kanunu da güzeldi. KÖK'ün görevleri kuruluş kanununda şöyle yazıyordu: "KÖK, devlet dairelerinde vatandaşın istenen belgeleri gözden geçirmek, vatandaşın beyanına itibar edilerek ondan en az belgenin istenmesi konusunda araştırmalar yapmak ve her yılın sonunda, kırtasiyeciliğin azaltılması için izlenecek yol ve yöntemler konusunda Bakanlığa önerilerde bulunmakla ödevlidir."

KÖK'te İnsan Kaynakları, Destek Hizmetleri, Hukuk, Teftiş gibi başka daireler de vardı. Ama Lüzumsuz Kağıtlar Dairesi, Kurul'un ana hizmet birimi ve can damarıydı. Bu dairenin görevi, ülkenin bütün dairelerinde vatandaşlardan istenen kağıtları tespit etmek ve bunların içinden gereksiz olanları ayıklamaktı. Zaten KÖK'ün kuruluş amacı da bu olduğundan bütün iş bu dairedeydi.

KÖK geniş yetkilerle donatılmıştı. Devletin her resmi kurumu, KÖK'ün istediği her türlü bilgi ve belgeyi Kurul'a vermekle yükümlüydü. Yukarıda da söylediğimiz gibi, Harun Bey uyanık, işini bilen bir yöneticiydi. Kendisine bir zarar gelmeden bir kurumun nasıl yönetileceğini çok iyi bilirdi. Onun emriyle hemen bir "Kâğıt Ayıklama Komisyonu" oluşturuldu. Komisyonda başkan olarak Kerametdin Bey, Kerametdin Bey'den başka bir müfettiş ve bir de avukat vardı. Kâğıt Ayıklama Komisyonu olarak onlar, kanunlarından aldıkları yetkiye dayanarak, ülkede ne kadar devlet dairesi varsa onlara yazılar yazıyor; onlardan, çeşitli iş ve işlemler için

vatandaşlardan istedikleri tüm belgelerin birer kopyasını KÖK'e göndermelerini istiyorlardı. Bu ülkede ne çok daire ve vatandaştan istenen ne de çok kâğıt vardı? Bir vatandaşın doğumundan ölümüne dek devletin ondan istediği kağıtları üst üste koysalar, ciltler dolusu ansiklopedi olurdu.

Onlar kağıtları topluyor ve uzman arkadaşlarla bir araya gelerek bunların hangisinden vazgeçebileceğini belirlemeye çalışıyorlardı. Zor bir işti, her bir kâğıdın bir anlamı, bir gerekçesi vardı. İş yapıyorlardı ama her memur gibi onlar da iş yaparken sorumlu olmak istemiyorlardı. O nedenle çok dikkatli davranıyor, komisyon üyesi avukattan ve müfettişten görüşler alıyorlardı. Müfettiş ve avukat, hangi kâğıdın hangi memuru sorumluluktan kurtardığını, o kâğıt vatandaştan istenmediği takdirde ne gibi sakıncalar doğacağını, kanun maddelerini bir bir sayarak öyle güzel, öyle etkili anlatıyorlardı ki, hiçbir kâğıdı yok sayamıyorlardı.

Gece demeden, gündüz demeden çalıştılar. Beş yılın sonunda çalışmalar ilk semerelerini vermeye başlamış ve KÖK, tarımsal kredi kullanmak isteyen çiftçilerden, arazilerindeki ağaçlara konan kuşların sayısının Bankaca istenmesine gerek olmadığına karar vermişti. Sadece bu kadar mı? Değil elbet... Şehir mezarlığına gömülecek vatandaşlar için Mezarlık Müdürlüklerince istenen "iyi hal kâğıdı" uygulamasını bile kaldırmışlardı. Azmin elinden ne kurtulur?

Ama yıllar geçtikçe daire kâğıttan geçilmez olmuş, merdiven başları, koridorlar, tavan araları diğer kurumlardan gelen kağıtlarla dolmuştu. Artık binalara sığmaz olmuşlardı. KÖK gittikçe şişiyordu. Allah'tan başlarında Harun Bey gibi iş bilir, iş bitirici bir Başkan vardı. Bakan, Harun Bey'in bir dediğini iki etmiyordu. Çok geçmeden, az önce sözünü ettiğim o üç bina satın alındı. Tonlarca kâğıdın incelenmesi KÖK'ün iş yükünü de oldum olası artırmıştı. Yaptıkları işin ve ürettikleri kâğıdın artmasına koşut olarak memur sayıları da artmıştı. Doksanlı yılların sonlarına doğru artık KÖK, altmış bin çalışanı, ülkenin her tarafını sarmaşık gibi sarmış seksen hizmet binası; yüz kırk ek binası, beş deposu; iki hangarı, yedi oteli; Antalya, Gönen ve Didim'de dinlenme ve eğitim tesisleriyle ülkenin en kalabalık üç kurumundan biri olmuştu.

Artan, büyüyen ve şişen sadece binalar, tesisler değildi elbette. Kırtasiyeciliği azaltmak gibi yüce bir amaç uğruna hizmet edileceği için, KÖK çalışanlarına ödenecek aylıklar, daha başlangıçta yüksek tutulmuştu. Buna bir de Harun Bey'in uyanıklığı ve ikna yeteneği sayesinde Meclis'te görüşülen kanunlara ikide bir gizlice sokuşturulan maddelerle, KÖK çalışanlarının aylıklarına yan ödemeler, ek ödemeler, ikramiyeler, fazla mesailer, tazminatlar, zamlar, döner sermaye payları eklenmişti. Aylık bordoları padişah fermanı gibi uzadıkça uzamıştı.

Döner sermaye şöyle dönüyordu: KÖK'te incelenmesi bitip de depolarda biriktirilen tonlarca kâğıt, kâğıt fabrikalarına satılarak hatırı sayılır gelirler elde ediliyordu. KÖK çalışanlarının el emeği, göz nuru olmasa bu kadar kâğıdı kim üretir, kim satardı? Bu paralarda onların da hakkı vardı. Bütün bunların farkında olan Harun Bey, Meclis'te görüşülmekte olan "Dere Yataklarının Islahı Hakkındaki Kanun"a gece yarısı bir madde eklettirerek, KÖK çalışanlarına kâğıt satış gelirlerinden pay verilmesini sağlamıştı. Nur içinde yatsındı Harun Bey!

Keramettin Bey takma dişlerini şakırdatarak sık sık şöyle derdi:

"Azizim, nerde eski memurlar! Ben KÖK'teyken elimden bir günde üç çuval dolusu kâğıt geçirdi. Şimdiki memur değil, e-memur. Her işlem bilgisayarla yapılıyor. Üç beş tuşa basıyorsun, işlem tamam. Veriyorsun kimlik numaranı, istediğin hastanede muayene oluyorsun. Vergilerini, primlerini internet üzerinden ödüyorsun. Memura, daireye ne gerek var? Ne memurluğun ne de müdürlüğün tadı kaldı. Eski kurumlar da bir bir tarihe karışıyor. Mesela KÖK'ü ele alalım. Bu Kurulun kime zararı vardı? Kendi yağıyla kavrulan, yağlı ballı, üstüne üstlük altın yumurtlayan bir tavuk gibiydi KÖK.

Biz KÖK'ün ürettiği kâğıtları satıyorduk. Ama bugünküler ne yaptılar? KÖK'ü tümünden kâğıt fabrikalarına sattılar. Ülkenin her bir yanında kök salmış güzelim KÖK'ü kuruttular.

Onlardan bu dünyada da öbür dünyada da davacıyım!

İki elim yakalarındadır!"

KERKENEZ ücretsizdir, telif ödemez. Katkı koyanlar bu koşulları kabul etmiş sayılır.

Tüm iletişim kanallarıyla dilediğiniz kadar paylaşabilirsiniz.

KERKENEZ'in size doğrudan ulaşması için aşağıdaki e-posta adresine bir e-posta göndermeniz yeterlidir.

Düşünce ve mizah içerikli yazı, resim, fotoğraf, çizim, karikatür vb katkılarınızı da aşağıdaki adrese iletebilirsiniz.

BARİŞTAN YANADIR

kerkenezdergi@gmail.com